

СУТНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЧИННИКИ, ЩО ЇХ СПРИЧИНЯЮТЬ

Клєцова Н. В.

Сумський національний аграрний університет
к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4910-8912>

тел.+380679531573, klietsovanataliia@gmail.com

Леженіна Ж. О.

Сумський національний аграрний університет
студентка 3-го курсу спеціальності “Міжнародне право”

тел.+380956439239, jusyaok@gmail.com

Враховуючи інтенсивний розвиток сучасного суспільства, динамічний розвиток науки, ми можемо стверджувати, що донедавна вітчизняними та закордонними вченими проблема міграційних процесів не розглядалась так детально, як сьогодні. Проте за останні два роки науковцями різних країн світу широко досліджуються питання щодо інтенсивного переміщення робочої сили, можливих її наслідків та масштабів. Так, виникає потреба чіткого формулювання сьогоденної проблеми стосовно міграції населення, її регулювання тощо.

Протягом порівняно незначного проміжку часу створено нормативно-правові та фінансові механізми регулювання міграційних процесів як на регіональному, національному, так і глобальному рівнях. Зокрема, значні внутрішньодержавні та міждержавні потоки трудових ресурсів можна вважати як наслідком міжнародних зіткнень, стихійних лих та інших несприятливих умов проживання, так і однією з ознак інтернаціоналізації й глобалізації суспільства. Дійсно, міграційні потоки складаються як з біженців, що залишають місце проживання під тиском обставин, так і добровільних мігрантів, що бажаються скористатись можливостями глобалізованого

суспільства. При цьому на склад та розподіл міграційної маси суттєво впливає демографічна ситуація в країні, з якої вона прибуває [1, с. 32]. Саме сьогодні серед населення України нагальним постає питання працевлаштування з комфортними умовами праці, гідною оплатою праці, зручним локальним розташуванням місця роботи тощо. Ми поділяємо думку Волоско О. Я., що трудові мігранти – це тип мігрантів, які перетинають внутрішні та міжнародні кордони у пошуках роботи або ж з метою придбання чи продажу невеликих партій товару. І не зважаючи на те, що, як правило, мігрантами стають некваліфіковані або низькокваліфіковані робітники, які мають низький статус у суспільстві, однак трудовими мігрантами можуть стати і професіонали, які мають дефіцитну професію, вищу освіту та навіть вчені ступені. Саме тому трудові мігранти поділяються на три великі групи: а) ті, які покидають країну проживання назавжди; б) ті, які працюють в іншій країні тривалий час; в) так звані трудові туристи, які перетинають кордони на короткий час (на кілька днів чи місяців) [2, с. 23].

За класифікацією ООН, трудовими мігрантами вважаються особи, які прибувають в країну в'їзду з метою пошуку оплачуваної роботи на строк, що не перевищує 1 року. При цьому в документах Міжнародної організації праці (МОП) мова йде про певні категорії трудових мігрантів: сезонні трудові мігранти; трудові мігранти, що пов'язані з реалізацією проекту; трудові мігранти, які працюють за контрактом; тимчасові трудові мігранти; облаштовані трудові мігранти; висококваліфіковані трудові мігранти. За підсумками Глобальних тенденцій зайнятості 2014 року [3] при аналізі трудових мігрантів доцільним є врахування особливих категорій економічно активних трудових мігрантів, зокрема студентів та стажерів. При цьому особам, які прийняли рішення про постійне проживання за кордоном, а також біженцям також надається право на трудову діяльність. А переважна більшість нелегальних мігрантів теж відносяться до категорії трудових мігрантів, що формують «нелегальний ринок праці».

Закцентуємо нашу увагу на зовнішніх легальних процесах міграції, оскільки з роками ми можемо спостерігати зростання кількості осіб, зокрема в Україні, які виїжджать закордон. Зазначимо, що зовнішня міграція – переміщення населення між країнами зі зміною постійного місця проживання. У процесі міжнародної міграції приймають участь всі країни, більшою чи меншою мірою, кількість міжнародних мігрантів у світі постійно зростає. Переважну частку мігрантів у світі складають трудові мігранти. Зокрема, на 31.12.2019 трудова міграція у світі складає позначки у 272 мільйони людей. Оскільки трудові ресурси розміщені нерівномірно між країнами, то у залежності від економічного розвитку країни та враховуючи її надлишок трудових ресурсів, працівники прямують до тих країн, де спостерігається їх дефіцит. При цьому варто розуміти, що легальна міграція являє собою не лише переміщення осіб однієї країни на територію іншої, але й повне оформлення необхідних документів і дотриманням всіх правових норм, що встановлені на міжнародному і національному рівні з боку країни походження і приймаючої країни [4, 5]. Так, на міжнародному рівні регулювання міграції трудових ресурсів здійснюють Міжнародна організація праці, Міжнародна організація з міграції, Комісія ООН з народонаселення, Всесвітня організація охорони здоров'я.

Отже, актуальності набуває питання дослідження факторів, що сприяють або ж навпаки спіткають динамічному розвитку міграційних процесів саме трудових ресурсів. Так, ми вважаємо за доцільне говорити про: економічні, соціальні, політичні, національні, екологічні чинники тощо (табл. 1).

Таблиця 1. Чинники, що впливають на міжнародну міграцію трудових ресурсів

Чинники «відштовхування»	Чинники «притягнення»
1	2
Економічні	
Низька заробітна плата	Висока заробітна плата
Низька якість життя	Висока якість життя
Високий рівень безробіття	Наявність вільних робочих місць
Економічна нестабільність	Стабільний розвиток економіки
Обтяжлива система оподаткування	Ліберальна система оподаткування

Соціальні	
Низька якість освіти	Висока якість освіти
Погані умови праці	Гарні умови праці
Недоступна система охорони здоров'я	Доступна та високоякісна система охорони здоров'я
Відсутність можливостей для професійної самореалізації	Наявність можливостей для професійної самореалізації
Культурні	
Релігійні переслідування	Свобода віросповідання
Етнічна дискримінація	Відсутність етнічної дискримінації
Расова дискримінація	Відсутність расової дискримінації
Політичні	
Відсутність демократії	Розвинена демократія
Політична нестабільність	Стабільність політичної системи
Корумпованість владних структур	Відсутність корупції
Екологічні	
Забруднене навколишнє середовище	Краща екологічна ситуація
Низька якість питної води	Чиста питна вода та екологічна безпечна їжа

Джерело: побудовано автором за данимим [6]

Зазначимо, що більшість мігрантів виїжджають саме через економічне становище країни, в якій проживають, зокрема на роботу. Вікова категорія людей, які виїжджають з України, це переважно до 30 років. Студенти, які прагнуть самостійного життя та звичайні люди, які хочуть забезпечити собі і своїй сім'ї кращі умови існування. За останній рік набула розповсюдження в Україні тенденція до короткострокової міграції населення – це до 6 місяців. Проте залишається й певний відсоток, хто іммігрує на постійне проживання (довгострокова міграція), спираючись на фактори, які вказані в табл. 1.

Таким чином, нагальності набуває питання у подальших дослідженнях ідентифікація критеріїв класифікації міжнародних міграційних процесів, які б враховували якісні характеристики мігрантів у міжнародному просторі.

Література:

1. Рощина Н. В., Борданова Л. С. Особливості міграційних процесів в Україні та закордоном. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 32–36. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2017/9.pdf (Дата звернення 04.11.2019)
2. Волоско Я. О. Міжнародна трудова міграція населення: причини виникнення та наслідки для економіки. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Юридичні науки*. 2015. № 824. С. 21–26.

3. Global Employment Trends 2014: Risk of a Jobless recovery? *International Labour Office*. Geneva, 2014. P. 17.

4. Види міжнародної трудової міграції. Навчальні матеріали. URL: https://pidruchniki.com/84631/ekonomika/vidi_mizhnarodnoyi_trudovoyi_migratsiyi (дата звернення 26.12.19)

5. Klietsova N. Improvement of the Ukrainian Labor Legislation Concerning the Hired Workers' Employment Protection in the Context of European Integration: Economic and Legal Aspect. *Nauchni trudove*. 2018. #2. P. 251-264 (University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria)

6. Кваша О. С. Зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів: фактори, стан та наслідки для України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 535–540. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/92.pdf (Дата звернення 14.12.2019)